

Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Οκτώβριος 2013

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στοχεύουν στην αποτύπωση των αντιλήψεων των επιχειρηματιών και καταναλωτών για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και των προσδοκιών τους για διάφορα οικονομικά μεγέθη. Τα στοιχεία συλλέγονται μηνιαία, βάσει εναρμονισμένων ερωτηματολογίων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και καλύπτουν τους τομείς των υπηρεσιών, του λιανικού εμπορίου, της οικοδομικής βιομηχανίας, της μεταποίησης καθώς και τα νοικοκυριά-καταναλωτές. Η χρησιμότητα αυτών των στοιχείων έγκειται στις προπορευόμενες πληροφορίες που περιέχουν για την εξέλιξη διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών, συνεπώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην κατασκευή βραχυπρόθεσμων προβλέψεων για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και άλλων οικονομικών μεταβλητών. Τα στοιχεία παρουσιάζουν τη διαφορά του ποσοστού των ερωτηθέντων που απάντησαν θετικά από το ποσοστό αυτών που εκφράστηκαν αρνητικά. Οι έρευνες περιέχουν ερωτήσεις που αφορούν την τρέχουσα οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και νοικοκυριών (Τρέχουσα Κατάσταση) ή τις προσδοκίες τους για το προσεχές μέλλον (Προσδοκίες). Για κάθε τομέα υπολογίζεται ένας δείκτης που αντανακλά τη γενική αντίληψη στο συγκεκριμένο τομέα (τρέχουσα κατάσταση και προσδοκίες). Για παρουσίαση της ευρύτερης οικονομικής κατάστασης στην Κύπρο δημοσιεύεται ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ-ΚΟΕ) ο οποίος αποτελείται από σταθμισμένες απαντήσεις που αφορούν την τρέχουσα κατάσταση και τις προσδοκίες από όλους τους τομείς και καταναλωτές. Η στάθμιση του εν λόγω δείκτη λαμβάνει υπόψη τη συνεισφορά του κάθε τομέα στο ΑΕΠ της Κύπρου. Οι έρευνες διενεργούνται ανάμεσα σε ανώτερα στελέχη εταιρειών σε δείγμα το οποίο δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα σε μεγαλύτερες επιχειρηματικές μονάδες. Για τα νοικοκυριά-καταναλωτές το δείγμα είναι τυχαίο και η έρευνα γίνεται τηλεφωνικώς. Οι έρευνες διεξάγονται μεταξύ της πρώτης και της τρίτης εβδομάδας του κάθε μήνα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τον Οκτώβριο 2013 το οικονομικό κλίμα παρουσίασε βελτίωση με το Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ) να αυξάνεται κατά 2 μονάδες σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο 2013. Η αύξηση αυτή οφείλεται στη βελτίωση του κλίματος στις υπηρεσίες, στο λιανικό εμπόριο και στις κατασκευές. Η καλύτερευση του κλίματος στις υπηρεσίες σχετίζεται με λιγότερο αρνητικές εκτιμήσεις για την οικονομική κατάσταση και τη ζήτηση και σε μικρότερο βαθμό με τη βελτίωση των προοπτικών για τον κύκλο εργασιών, γεγονός που αντικατοπτρίζεται στην εντονότερη πρόθεση των επιχειρήσεων για περαιτέρω μειώσεις στην απασχόληση. Αντίθετα, στις κατασκευές η καλύτερευση του κλίματος προέρχεται από τις λιγότερο αρνητικές αξιολογήσεις για την απασχόληση το επόμενο τρίμηνο παρά από έναρξη νέων έργων. Στο λιανικό εμπόριο η βελτίωση του κλίματος αφορά σε καλύτερευση όλων των πτυχών.

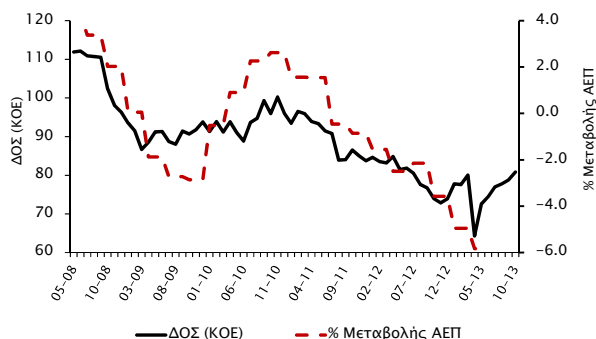
Το κλίμα στη μεταποίηση επιδεινώθηκε λόγω μειωμένων τρεχουσών παραγγελιών, ενώ παράλληλα οι προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο καταγράφονται δυσμενέστερες τον Οκτώβριο. Αν και το κλίμα ανάμεσα στους καταναλωτές δεν παρουσίασε μεταβολή σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, τον Οκτώβριο οι προσδοκίες τους για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους και της Κύπρου, καθώς και για την ανεργία τον επόμενο χρόνο παρουσίασαν επιδείνωση. Η συγκράτηση του καταναλωτικού κλίματος στα επίπεδα του περασμένου μήνα προήλθε από τη λιγότερο αρνητική στάση των νοικοκυριών στο ενδεχόμενο αποταμίευσης τους επόμενους μήνες.

Παρά την αύξηση του ΔΟΣ για έκτο συνεχόμενο μήνα, οι απαντήσεις επιχειρήσεων και καταναλωτών, ειδικά σε ερωτήσεις που αφορούν προοπτικές/προσδοκίες για τους επόμενους μήνες, διακατέχονται από αβεβαιότητα, αφού καταγράφουν διακυμάνσεις από μήνα σε μήνα. Αν και η εμπιστοσύνη στην οικονομία φαίνεται να άρχισε να αποκαθίσταται με αργό ρυθμό, παραμένει ευάλωτη και σε χαμηλά επίπεδα, προδιαγράφοντας συνέχιση των δυσμενών συνθηκών στην πραγματική οικονομία τα επόμενα τρίμηνα.

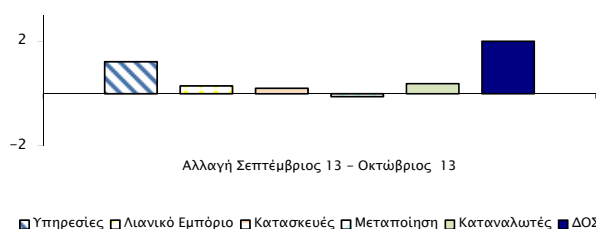
Τον Οκτώβριο 2013 ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ)¹ για την Κύπρο παρουσίασε αύξηση κατά 2 μονάδες σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο 2013.² Παρά τη συνεχή αύξηση του δείκτη τους τελευταίους μήνες, ο ΔΟΣ παραμένει ακόμη σε αρκετά χαμηλά επίπεδα, προδιαγράφοντας συνέχιση των δυσμενών συνθηκών στην οικονομία τα επόμενα τρίμηνα (Διάγραμμα 1).³

Διάγραμμα 1: Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΚΟΕ) και ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ

Η αύξηση του ΔΟΣ τον Οκτώβριο σε σύγκριση με τον περασμένο μήνα οφείλεται στην καλύτερευση του οικονομικού κλίματος στις υπηρεσίες, στο λιανικό εμπόριο και στις κατασκευές. (Διάγραμμα 2).

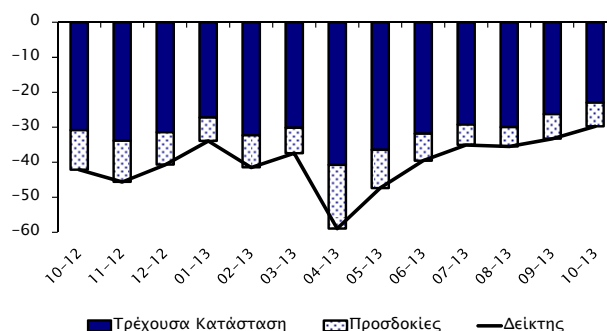
Διάγραμμα 2: Αλλαγή ΔΟΣ και οι συνιστώσες της

Στον τομέα των **υπηρεσιών** το επιχειρηματικό κλίμα βελτιώθηκε λόγω καλύτερευσης της τρέχουσας κατάστασης (Διάγραμμα 3). Συγκριτικά με τον προηγούμενο μήνα, λιγότερες επιχειρήσεις αξιολογούν αρνητικά τη ζήτηση, την οικονομική κατάσταση της επιχείρησής τους και την απασχόληση το τελευταίο τρίμηνο. Περίπου στα ίδια επίπεδα με το Σεπτέμβριο παρέμειναν οι προσδοκίες τους για τη ζήτηση το επόμενο τρίμηνο, ενώ αρκετά αρνητικότερες ήταν οι εκτιμήσεις τους για την απασχόληση τους επόμενους

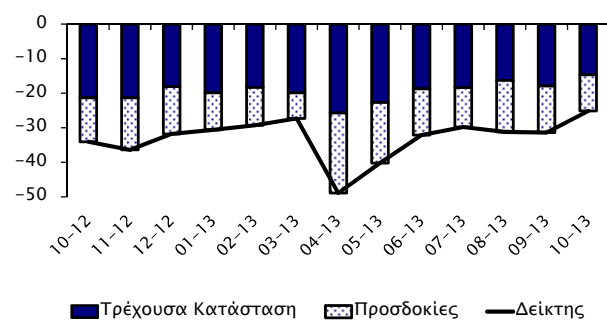
τρεις μήνες. Οριακά περισσότερες επιχειρήσεις προτίθενται να μειώσουν τις τιμές πώλησης τους επόμενους μήνες (Πίνακας 1).

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Υπηρεσίες (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στο **λιανικό εμπόριο** το επιχειρηματικό κλίμα βελτιώθηκε λόγω καλύτερευσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Λιανικό Εμπόριο (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

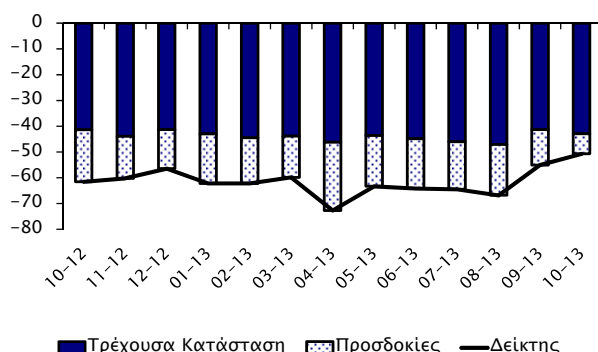
Συγκριτικά με τον περασμένο μήνα λιγότερες επιχειρήσεις παρατήρησαν μειώσεις στις πωλήσεις τους τελευταίους τρεις μήνες, ενώ ελαφρώς περισσότερες δήλωσαν ότι τα τρέχοντα αποθέματά τους είναι κάτω από το κανονικό. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων αναφορικά με τις πωλήσεις και την απασχόληση το επόμενο τρίμηνο, καθώς και οι εκτιμήσεις τους για τις παραγγελίες σε προμηθευτές είναι λιγότερο αρνητικές απ' ό,τι το Σεπτέμβριο. Ελαφρώς λιγότερες επιχειρήσεις σε σχέση με τον περασμένο μήνα δήλωσαν ότι σχεδιάζουν μείωση των τιμών τους το επόμενο τρίμηνο (Πίνακας 1).

Στον τομέα των **κατασκευών** το επιχειρηματικό κλίμα παρουσίασε βελτίωση λόγω καλύτερευσης των προσδοκιών (Διάγραμμα 5). Συγκριτικά με το Σεπτέμβριο, λιγότερες επιχειρήσεις αξιολογήσαν αρνητικά την οικοδομική τους δραστηριότητα το τελευταίο τρίμηνο, ενώ περισσότερες θεωρούν ότι τα υπό εξέλιξη έργα τους (current overall order books) είναι κάτω από το κανονικό. Σημαντική πτώση σημείωσε το ποσοστό των

¹ Economic Sentiment Indicator (ESI).
² Από το Φεβρουάριο 2013 τα στοιχεία για το ΔΟΣ (ΚΟΕ) έχουν αναθεωρηθεί λόγω αναπροσαρμογής του μακροχρόνιου μέσου όρου που χρησιμοποιείται για την κατασκευή του Δείκτη.
³ Ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ (σταθερές τιμές 2005) υπολογίζεται σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου χρόνου (πηγή: "ΑΕΠ σε σταθερές τιμές, 2ο ΤΡΙΜΗΝΟ 2013", Στατιστική Υπηρεσία 09/10/13).

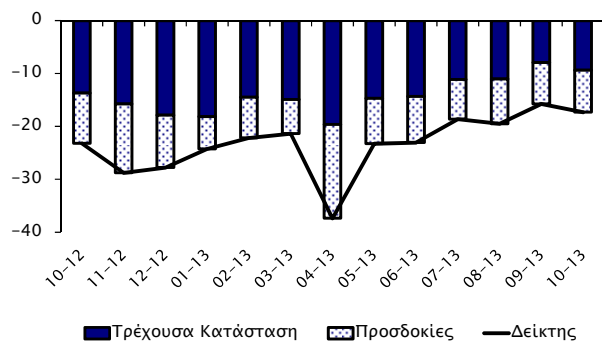
επιχειρήσεων που σχεδιάζουν μείωση στο προσωπικό, ενώ η πλειοψηφία αναμένει ότι ο αριθμός των εργαζομένων τους το επόμενο τρίμηνο θα παραμείνει ο ίδιος. Λιγότερες επιχειρήσεις από ό,τι το Σεπτέμβριο δήλωσαν ότι προτίθενται να μειώσουν τις τιμές πώλησης το επόμενο τρίμηνο, ενώ οι πλείστες απάντησαν ότι θα διατηρήσουν τις τιμές τους στα ίδια επίπεδα (Πίνακας 1).

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Κατασκευές (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στη **μεταποίηση** το επιχειρηματικό κλίμα επιδεινώθηκε ελαφρώς λόγω χειροτέρευσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Μεταποίηση (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

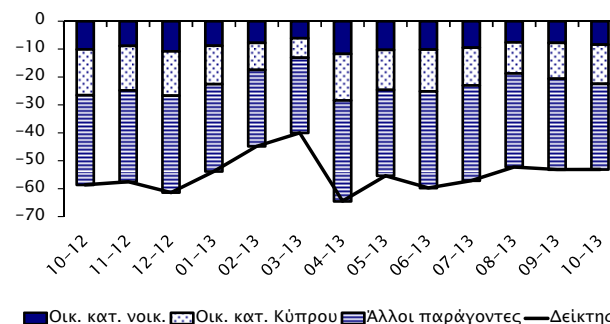

Συγκριτικά με το Σεπτέμβριο, περισσότερο αρνητικές παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες συνολικές παραγγελίες. Αντίθετα, λιγότερο αρνητικές είναι οι αξιολογήσεις τους για την παραγωγή το τελευταίο τρίμηνο και για τις τρέχουσες παραγγελίες για εξαγωγές. Λιγότερες επιχειρήσεις τον Οκτώβριο σε σχέση με τον περασμένο μήνα θεωρούν τα τρέχοντα αποθέματα τελικών προϊόντων μειωμένα. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για την απασχόληση το επόμενο τρίμηνο καταγράφονται αρνητικότερες, ενώ οι εκτιμήσεις τους για την παραγωγή τους επόμενους τρεις μήνες παρέμειναν στα επίπεδα του Σεπτεμβρίου με την πλειοψηφία να δηλώνει ότι αναμένει μείωση. Τον Οκτώβριο λιγότερες επιχειρήσεις απάντησαν ότι

προτίθενται να μειώσουν τις τιμές πώλησης το επόμενο τρίμηνο (Πίνακας 1).

Το κλίμα ανάμεσα στους **καταναλωτές** τον Οκτώβριο παρουσιάζεται αμετάβλητο σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο. Οι αξιολογήσεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους και για την οικονομική κατάσταση της Κύπρου κατά τον τελευταίο χρόνο καταγράφονται λιγότερο αρνητικές. Αντίθετα, περισσότεροι καταναλωτές σε σχέση με το Σεπτέμβριο αναμένουν επιδείνωση στην οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους και της Κύπρου τον επόμενο χρόνο. Οι εκτιμήσεις τους για την ανεργία παρουσιάζονται ελαφρώς δυσμενέστερες, με την πλειοψηφία να συνεχίζει να αναμένει περαιτέρω αύξηση των ανέργων (Διάγραμμα 7, Πίνακας 1).

Διάγραμμα 7: Δείκτης Προσδοκιών - Καταναλωτές (συνεισφορά οικονομικής κατάστασης και άλλων παραγόντων)

Σχετικά με τις τιμές, η πλειοψηφία δηλώνει ότι δεν παρατήρησε αυξήσεις τους τελευταίους μήνες, ενώ σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο, περισσότεροι καταναλωτές αναμένουν αυξήσεις τους επόμενους 12 μήνες. Αν και περισσότεροι καταναλωτές σε σχέση με το Σεπτέμβριο χαρακτηρίζουν την τρέχουσα περίοδο ως ακατάλληλη για αποταμίευση, περισσότεροι θεωρούν πιθανό το ενδεχόμενο να αποταμιεύσουν μέσα στον επόμενο χρόνο. Τον Οκτώβριο περισσότεροι καταναλωτές αξιολογούν την τρέχουσα στιγμή ως κατάλληλη για μεγάλες αγορές και περισσότεροι απ' ό,τι τον Σεπτέμβριο σκοπεύουν να προβούν σε μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες.

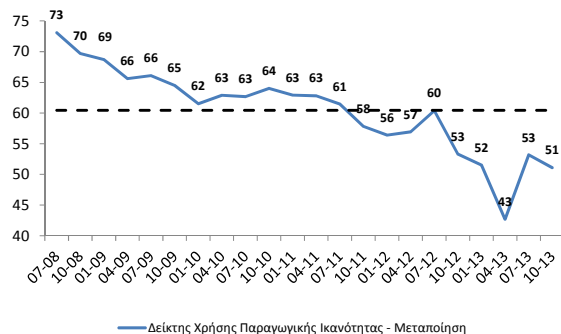
Συμπερασματικά, ο ΔΟΣ για την Κύπρο τον Οκτώβριο 2013 παρουσίασε αύξηση κατά 2 μονάδες σε σχέση με το Σεπτέμβριο 2013. Η αύξηση αυτή οφείλεται στη βελτίωση του κλίματος στις υπηρεσίες, στο λιανικό εμπόριο και στις κατασκευές. Το οικονομικό κλίμα στη μεταποίηση παρουσίασε μικρή επιδείνωση, ενώ το κλίμα ανάμεσα στους καταναλωτές παρέμεινε στα ίδια επίπεδα με το Σεπτέμβριο.

Δείκτης Χρήσης Παραγωγικής Ικανότητας (Capacity Utilisation)

Στα πλαίσια των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας διεξάγεται έρευνα, σε τριμηνιαία βάση, για τη χρήση της παραγωγικής ικανότητας (capacity utilization) των επιχειρήσεων στους τομείς της *μεταποίησης* και των *υπηρεσιών*. Οι συνεντεύξεις γίνονται τηλεφωνικά ανάμεσα σε ανώτερα στελέχη εταιρειών σε δείγμα 100 επιχειρήσεων στη μεταποίηση και 200 επιχειρήσεων στις υπηρεσίες, το οποίο δίνει βαρύτητα σε μεγαλύτερες επιχειρηματικές μονάδες. Πιο κάτω παρουσιάζεται ο Δείκτης Χρήσης Παραγωγικής Ικανότητας για τους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών, ο οποίος μας δείχνει ποιό είναι το τρέχον ποσοστό παραγωγής των επιχειρήσεων σε σχέση με τη μέγιστη παραγωγική τους ικανότητα, όπου το 100% δηλώνει πλήρη παραγωγική ικανότητα. Με άλλα λόγια, ο Δείκτης αυτός μας δείχνει πόσο κάτω από την «κανονική» παραγωγή λειτουργεί ο κάθε τομέας τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ο Δείκτης Χρήσης Παραγωγικής Ικανότητας είναι χρήσιμος εφόσον παρέχει ενδείξεις για την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας. Αν για παράδειγμα η ζήτηση στην αγορά αυξάνεται, ο βαθμός χρήσης της παραγωγικής ικανότητας θα τείνει να αυξάνεται, ενώ το αντίθετο συμβαίνει όταν η ζήτηση στην αγορά μειώνεται. Η χρήση της παραγωγικής ικανότητας παρακολουθείται συχνά και ως ένδειξη για τις πληθωριστικές τάσεις, καθώς όταν το ποσοστό παραγωγής είναι ψηλό αυξάνονται οι πιέσεις στις τιμές. Επίσης, οι επενδύσεις και η απασχόληση εξαρτώνται άμεσα από το βαθμό χρήσης της παραγωγικής ικανότητας σε μια επιχείρηση ή τομέα. Ο Δείκτης Χρήσης Παραγωγικής Ικανότητας για τη μεταποίηση και τις υπηρεσίες δημοσιεύεται από το ΚΟΕ σε τριμηνιαία βάση, με σκοπό την παροχή πρόσθετων πληροφοριών για τις εξελίξεις στη μεταποίηση, στις υπηρεσίες, αλλά και στην οικονομία γενικότερα.

Η πορεία του Δείκτη Χρήσης Παραγωγικής Ικανότητας της μεταποίησης για την περίοδο Ιούλιος 2008–Οκτώβριος 2013 παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 8.⁴ Η διακεκομμένη γραμμή αντιστοιχεί στο μέσο όρο του Δείκτη για τη συγκεκριμένη περίοδο.

Διάγραμμα 8: Δείκτης Χρήσης Παραγωγικής Ικανότητας (%) – Μεταποίηση

Ο βαθμός χρήσης της παραγωγικής ικανότητας στη μεταποίηση παρουσίασε μικρή πτώση σε σχέση με τον Ιούλιο του 2013, παραμένοντας σε χαμηλά επίπεδα. Γενικότερα, η διαχρονική πορεία του Δείκτη καταδεικνύει ότι μετά τον Ιούλιο 2011, η χρήση της παραγωγικής ικανότητας στον τομέα της μεταποίησης βρίσκεται συνεχώς κάτω από το μακροχρόνιο μέσο όρο. Το γεγονός αυτό αποτελεί ένδειξη ότι οι επιχειρήσεις στη μεταποίηση συνεχίζουν να λειτουργούν κάτω από το κανονικό επίπεδο της παραγωγικής τους ικανότητας. Συνεπώς, δεν αναμένονται σημαντικές επενδύσεις, καθώς με τα υφιστάμενα κτίρια/εγκαταστάσεις και εξοπλισμό το

ποσοστό παραγωγής σε σχέση με τη μέγιστη παραγωγική ικανότητα βρίσκεται ήδη σε χαμηλά επίπεδα.

Στον τομέα των υπηρεσιών, του οποίου η συνεισφορά στο ΑΕΠ της Κύπρου είναι πολύ πιο μεγάλη από αυτή της μεταποίησης, ο Δείκτης παρουσιάζεται για το σύνολο του τομέα και για υποτομείς, για την περίοδο Ιανουάριος 2011 – Οκτώβριος 2013 (Πίνακας 2).⁵

Πίνακας 2: Δείκτης Χρήσης Παραγωγικής Ικανότητας (%) – Υπηρεσίες

	2011				2012				2013				Μέσος Όρος
	01	04	07	10	01	04	07	10	01	04	07	10	
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	77	78	85	79	81	81	85	84	79	81	84	85	81
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	87	87	89	89	84	88	91	92	88	91	89	89	88
Άλλες υπηρεσίες	80	74	80	77	76	76	84	72	76	71	78	78	77
Σύνολο	80	71	82	79	79	85	83	79	77	81	80	79	

Το συνολικό ποσοστό χρήσης παραγωγικής ικανότητας στις υπηρεσίες τον Οκτώβριο 2013 μειώθηκε στο 80% από 81% που ήταν τον Ιούλιο 2013 και παραμένει κάτω από αυτό του Οκτωβρίου 2012. Η χρήση παραγωγικής ικανότητας στα ξενοδοχεία και εστιατόρια αυξήθηκε οριακά φθάνοντας στο 85% από 84% τον Ιούλιο. Στα επίπεδα Ιουλίου 2013 παρέμεινε ο δείκτης των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, ο οποίος όμως βρίσκεται πιο χαμηλά σε σχέση με τον Οκτώβριο 2012. Ο δείκτης για τον τομέα των άλλων υπηρεσιών (π.χ. νομικές και ελεγκτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαφήμισης και έρευνας αγοράς) τον Οκτώβριο 2013 παρέμεινε στα επίπεδα του Ιουλίου, αυξήθηκε όμως σε σχέση με τον Οκτώβριο 2012.

⁴ Τα στοιχεία που παρουσιάζονται σε αυτή την ενότητα δεν είναι διορθωμένα από εποχιακές διακυμάνσεις (non-seasonally adjusted).

⁵ Τα στοιχεία για τον Δείκτη Χρήσης Παραγωγικής Ικανότητας στις υπηρεσίες άρχισαν να συλλέγονται από τον Ιανουάριο 2010. Ο Δείκτης υπολογίζεται σύμφωνα με τον ορισμό που χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG-ECFIN).

Πίνακας 1: Διαφορά μεταξύ ποσοστού θετικών και ποσοστού αρνητικών απαντήσεων¹

ΕΡΕΥΝΑ	2012			2013									
	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ													
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	-42	-46	-41	-34	-41	-37	-59	-47	-40	-35	-36	-33	-30
Οικονομική κατάσταση επιχείρησης τους τελευταίους 3 μήνες ³	-46	-46	-49	-43	-51	-49	-65	-54	-46	-43	-47	-39	-34
Ζήτηση τους τελευταίους 3 μήνες ³	-47	-55	-45	-39	-46	-42	-58	-55	-49	-45	-43	-40	-35
Αναμενόμενη ζήτηση τους επόμενους 3 μήνες ³	-34	-35	-28	-20	-28	-22	-55	-33	-23	-17	-17	-21	-20
Απασχόληση τους τελευταίους 3 μήνες	-20	-15	-8	-7	-13	-12	-14	-14	-11	-8	-6	-14	-7
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	-13	-11	-10	-11	-14	-8	-26	-18	-18	-12	-6	-1	-11
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	-9	-10	-8	-10	-17	-12	-39	-36	-30	-21	-16	-16	-17
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	-34	-36	-32	-31	-29	-27	-49	-40	-32	-30	-31	-31	-25
Πωλήσεις τους τελευταίους 3 μήνες ³	-59	-60	-57	-55	-58	-59	-72	-71	-62	-57	-58	-58	-48
Τρέχοντα αποθέματα ³	5	4	-3	4	-3	1	5	-3	-5	-2	-9	-4	-5
Αναμενόμενες πωλήσεις τους επόμενους 3 μήνες ³	-38	-45	-41	-32	-33	-22	-70	-53	-40	-34	-45	-41	-32
Αναμενόμενες παραγγελίες σε προμηθευτές τους επόμενους 3 μήνες	-54	-55	-56	-50	-49	-45	-72	-56	-51	-50	-56	-50	-48
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	-16	-12	-14	-12	-13	-11	-17	-14	-19	-13	-4	-7	-3
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	-3	-8	2	11	-12	-3	-28	-21	-20	-17	-15	-23	-21
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ													
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	-62	-60	-56	-62	-62	-60	-73	-63	-64	-64	-67	-55	-51
Οικοδομική δραστηριότητα τους τελευταίους 3 μήνες	-57	-59	-55	-62	-65	-51	-78	-77	-76	-72	-72	-66	-48
Υπό εξέλιξη έργα (current overall order books) ³	-83	-88	-83	-86	-89	-88	-92	-87	-90	-92	-94	-83	-86
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες ³	-40	-33	-30	-38	-36	-32	-53	-39	-39	-37	-40	-27	-16
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	-35	-45	-43	-36	-40	-31	-60	-62	-51	-43	-39	-41	-32
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ													
Επιχειρηματικό Κλίμα- Δείκτης ²	-23	-29	-28	-24	-22	-21	-37	-23	-23	-19	-20	-16	-17
Παραγωγή τους τελευταίους 3 μήνες	-53	-50	-48	-47	-44	-46	-60	-55	-60	-58	-46	-57	-49
Τρέχουσες συνολικές παραγγελίες ³	-54	-57	-61	-61	-59	-61	-68	-58	-62	-56	-55	-52	-54
Τρέχουσες παραγγελίες για εξαγωγές	-45	-45	-27	-28	-44	-36	-55	-39	-53	-35	-32	-44	-39
Τρέχοντα αποθέματα τελικών προϊόντων ³	-13	-10	-8	-6	-15	-16	-9	-14	-19	-22	-22	-28	-26
Αναμενόμενη παραγωγή τους επόμενους 3 μήνες ³	-29	-39	-30	-18	-23	-19	-53	-26	-26	-23	-25	-24	-24
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	-31	-29	-29	-28	-19	-17	-37	-19	-22	-15	-16	-13	-17
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	-3	-8	-2	2	1	-5	-19	-3	-4	-4	-3	-9	-4
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ													
Δείκτης ²	-59	-58	-61	-54	-45	-40	-64	-55	-60	-57	-52	-53	-53
Οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους τελευταίους 12 μήνες	-39	-40	-40	-45	-46	-47	-44	-49	-52	-52	-50	-54	-47
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους επόμενους 12 μήνες ³	-40	-36	-43	-35	-31	-24	-47	-41	-41	-38	-31	-31	-34
Οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους τελευταίους 12 μήνες	-79	-79	-81	-82	-85	-82	-88	-91	-87	-86	-84	-86	-82
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ³	-66	-64	-63	-55	-39	-28	-67	-57	-60	-54	-44	-51	-56
Τιμές καταναλωτικών αγαθών τους τελευταίους 12 μήνες	15	14	13	22	26	17	-13	-21	-12	-12	-21	-22	-22
Αναμενόμενες τιμές καταναλωτικών αγαθών τους επόμενους 12 μήνες	4	6	13	20	9	-6	-41	-39	-26	-27	-35	-35	-23
Αναμενόμενη ανεργία στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ^{3, 4}	73	74	79	68	55	48	80	62	71	74	72	66	67
Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για μεγάλες αγορές	-57	-57	-57	-63	-64	-60	-70	-61	-57	-62	-58	-60	-54
Δαπάνες για μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες	-67	-68	-69	-70	-68	-65	-80	-75	-78	-73	-70	-73	-63
Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για αποταμίευση	-17	-21	-25	-23	-26	-31	-48	-44	-39	-51	-43	-38	-41
Πιθανότητα αποταμίευσης τους επόμενους 12 μήνες ³	-56	-57	-60	-57	-55	-60	-65	-61	-67	-63	-62	-64	-56
Δήλωση-περιγραφή για την τρέχουσα κατάσταση του νοικοκυριού	2	0	1	3	2	-3	-2	0	-3	-3	-6	-4	-2

Σημειώσεις:

¹ Οι θετικές απαντήσεις αναφέρονται σε αύξηση/βελτίωση/καταλληλότητα/πάνω από το κανονικό/μεγάλη πιθανότητα και οι αρνητικές στα αντίθετα. Τα στοιχεία είναι διορθωμένα από εποχιακές διακυμάνσεις (seasonally adjusted).

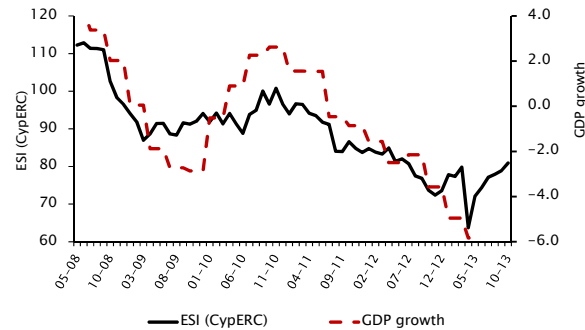
² Η κατασκευή του δείκτη περιγράφεται στο http://ec.europa.eu/economy_finance/indicators/business_consumer_surveys/userguide_en.pdf.

³ Οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση περιλαμβάνονται στην κατασκευή του δείκτη για την κάθε έρευνα.

⁴ Ακολουθώντας εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση δεν διορθώνονται για εποχιακές διακυμάνσεις (non-seasonally adjusted).

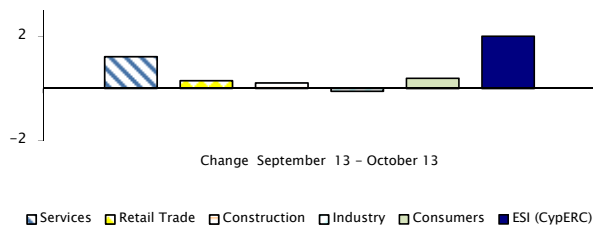
October 2013

Figure 1: Economic Sentiment Indicator (ESI CypERC) and GDP growth

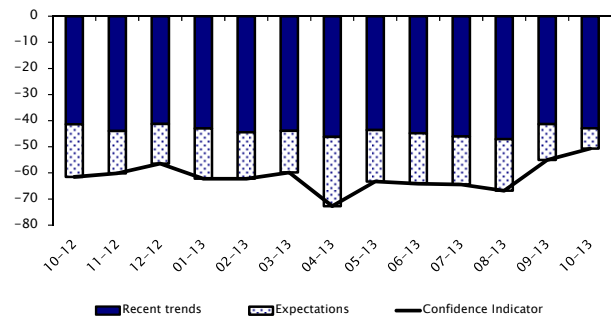

Note: The weights used in the calculation of the Economic Sentiment Indicator constructed by the Economics Research Centre (ESI CypERC) reflect the contribution of each sector to the GDP of Cyprus.

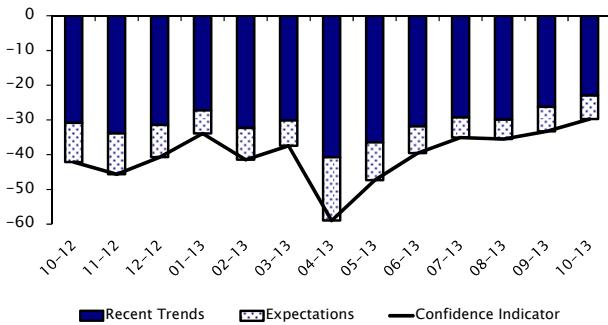
Figure 2: Decomposition of the change in ESI (CypERC)

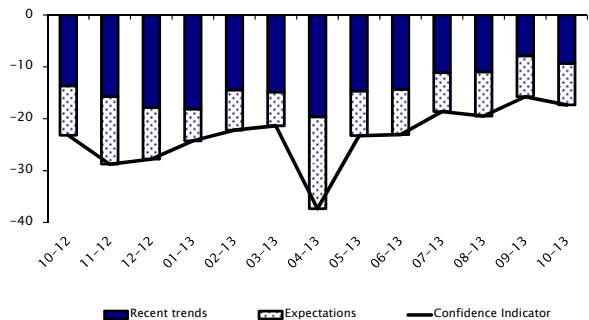
Figure 5: Construction Confidence Indicator (contribution of recent trends and expectations)

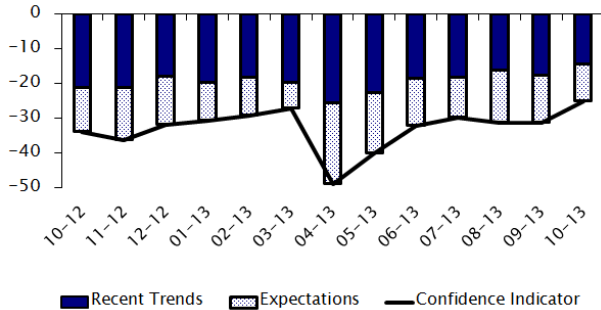
Figure 3: Services Confidence Indicator (contribution of recent trends and expectations)

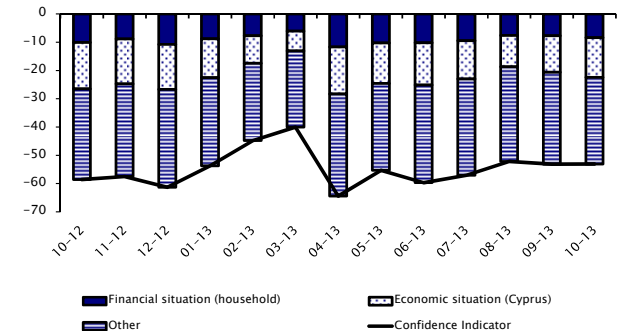
Figure 6: Industrial Confidence Indicator (contribution of recent trends and expectations)

Figure 4: Retail Trade Confidence Indicator (contribution of recent trends and expectations)

Figure 7: Consumer Confidence Indicator (contribution of financial/economic situation expectations and other factors)

Note: Other factors include unemployment expectations and savings intentions.

Table 1: Difference between the percentage of positive and negative responses (balance)¹ and ESI (CypERC)

Month	2012			2013									
	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ECONOMIC SENTIMENT INDICATOR (ESI CypERC)²	73.7	72.4	73.6	77.8	77.3	79.8	63.7	72.1	74.4	77.1	77.8	78.8	80.8
SERVICES													
Services Confidence Indicator ³	-42	-46	-41	-34	-41	-37	-59	-47	-40	-35	-36	-33	-30
Business situation, past 3 months ⁴	-46	-46	-49	-43	-51	-49	-65	-54	-46	-43	-47	-39	-34
Turnover (demand), past 3 months ⁴	-47	-55	-45	-39	-46	-42	-58	-55	-49	-45	-43	-40	-35
Expected turnover (demand), next 3 months ⁴	-34	-35	-28	-20	-28	-22	-55	-33	-23	-17	-17	-21	-20
Employment, past 3 months	-20	-15	-8	-7	-13	-12	-14	-14	-11	-8	-6	-14	-7
Expected employment, next 3 months	-13	-11	-10	-11	-14	-8	-26	-18	-18	-12	-6	-1	-11
Expected selling prices, next 3 months	-9	-10	-8	-10	-17	-12	-39	-36	-30	-21	-16	-16	-17
RETAIL TRADE													
Retail Trade Confidence Indicator ³	-34	-36	-32	-31	-29	-27	-49	-40	-32	-30	-31	-31	-25
Business activity (sales), past 3 months ⁴	-59	-60	-57	-55	-58	-59	-72	-71	-62	-57	-58	-58	-48
Stock of goods ⁴	5	4	-3	4	-3	1	5	-3	-5	-2	-9	-4	-5
Expected business activity (sales), next 3 months ⁴	-38	-45	-41	-32	-33	-22	-70	-53	-40	-34	-45	-41	-32
Orders placed with suppliers, next 3 months	-54	-55	-56	-50	-49	-45	-72	-56	-51	-50	-56	-50	-48
Expected employment, next 3 months	-16	-12	-14	-12	-13	-11	-17	-14	-19	-13	-4	-7	-3
Expected selling prices, next 3 months	-3	-8	2	11	-12	-3	-28	-21	-20	-17	-15	-23	-21
CONSTRUCTION													
Construction Confidence Indicator ³	-62	-60	-56	-62	-62	-60	-73	-63	-64	-64	-67	-55	-51
Building activity, past 3 months	-57	-59	-55	-62	-65	-51	-78	-77	-76	-72	-72	-66	-48
Current overall order books ⁴	-83	-88	-83	-86	-89	-88	-92	-87	-90	-92	-94	-83	-86
Expected employment, next 3 months ⁴	-40	-33	-30	-38	-36	-32	-53	-39	-39	-37	-40	-27	-16
Expected selling prices, next 3 months	-35	-45	-43	-36	-40	-31	-60	-62	-51	-43	-39	-41	-32
INDUSTRY													
Industrial Confidence Indicator ³	-23	-29	-28	-24	-22	-21	-37	-23	-23	-19	-20	-16	-17
Production, past 3 months	-53	-50	-48	-47	-44	-46	-60	-55	-60	-58	-46	-57	-49
Current overall order books ⁴	-54	-57	-61	-61	-59	-61	-68	-58	-62	-56	-55	-52	-54
Current export order books	-45	-45	-27	-28	-44	-36	-55	-39	-53	-35	-32	-44	-39
Stock of finished products ⁴	-13	-10	-8	-6	-15	-16	-9	-14	-19	-22	-22	-28	-26
Expected production, next 3 months ⁴	-29	-39	-30	-18	-23	-19	-53	-26	-26	-23	-25	-24	-24
Expected employment, next 3 months	-31	-29	-29	-28	-19	-17	-37	-19	-22	-15	-16	-13	-17
Expected selling prices, next 3 months	-3	-8	-2	2	1	-5	-19	-3	-4	-4	-3	-9	-4
CONSUMERS													
Consumer Confidence Indicator ³	-59	-58	-61	-54	-45	-40	-64	-55	-60	-57	-52	-53	-53
Financial situation of household, past 12 months	-39	-40	-40	-45	-46	-47	-44	-49	-52	-52	-50	-54	-47
Expected financial situation of household, next 12 months ⁴	-40	-36	-43	-35	-31	-24	-47	-41	-41	-38	-31	-31	-34
General economic situation in Cyprus, past 12 months	-79	-79	-81	-82	-85	-82	-88	-91	-87	-86	-84	-86	-82
Expected general economic situation in Cyprus, next 12 months ⁴	-66	-64	-63	-55	-39	-28	-67	-57	-60	-54	-44	-51	-56
Consumer prices, past 12 months	15	14	13	22	26	17	-13	-21	-12	-12	-21	-22	-22
Expected consumer prices, next 12 months	4	6	13	20	9	-6	-41	-39	-26	-27	-35	-35	-23
Expected unemployment in Cyprus, next 12 months ^{4,5}	73	74	79	68	55	48	80	62	71	74	72	66	67
Major purchases at present	-57	-57	-57	-63	-64	-60	-70	-61	-57	-62	-58	-60	-54
Major purchases intentions, next 12 months	-67	-68	-69	-70	-68	-65	-80	-75	-78	-73	-70	-73	-63
Savings at present	-17	-21	-25	-23	-26	-31	-48	-44	-39	-51	-43	-38	-41
Savings intentions, next 12 months ⁴	-56	-57	-60	-57	-55	-60	-65	-61	-67	-63	-62	-64	-56
Statement on the current financial condition of household	2	0	1	3	2	-3	-2	0	-3	-3	-6	-4	-2

Notes:

- Positive responses refer to increase/improvement/ above normal/very or fairly likely, while the opposite holds for negative responses. Data are seasonally adjusted.
- The weights used in the calculation of the Economic Sentiment Indicator reflect the contribution of each sector to the GDP of Cyprus.
- The calculation of the confidence (composite) indicator is described in http://ec.europa.eu/economy_finance/indicators/business_consumer_surveys/userguide_en.pdf.
- The responses to this question are used in the calculation of the confidence (composite) indicator for each survey.
- Following a suggestion by the European Commission, the responses to this question are not adjusted for seasonality.

Since May 2008 the Economics Research Centre, in collaboration with RAI Consultants Ltd, have been conducting the Business and Consumer Surveys in Cyprus, as part of the Joint Harmonised European Union Programme of Business and Consumer Surveys. The programme is co-financed by the European Commission.